

SMEEEDwerk

DE WERK-
LEERPLAATS
*Een dag met
Jeroen en de
anderen*

VAKANTIEFOTO'S
*Hoe vieren de kinderen
vakantie?*

STAGIAIR CHRISTIAAN
*'Het is heel dankbaar
werk'*

Emma uit de oranje klas op de boot met een cliniclown. Vakantiekiekjes van Emma en andere kinderen vindt u op blz. 12 en 13.

Inhoud

3 Wij en Ilmarinen

Eline en René van Astenrode over hun dochter Pauline die sinds dit jaar in de roze klas zit. 'Als zij gelukkig is in haar eigen wereld dan ben ik het ook.'

6 Wat is uitwendige therapie? En hoe geven we dit vorm op Ilmarinen?

Aan de hand van praktische voorbeelden en theoretische achtergronden verduidelijken we onze aanpak.

7 'Ik maak een stoel of bed speciaal voor dat ene kind'

Meubelmaker Rende Zoutewelle uit Warfhuizen over de houten meubels die hij al sinds 28 jaar maakt voor Ilmarinen.

8 Een dag op de werkpleerplaats

Het is een bijzondere dag: Rutger is jarig.

10 Gemeenschapsvorming in de woonhuizen

Ilmarinen gaat ervan uit dat het goed is voor de ontwikkeling van bewoners als ze af en toe samen leuke dingen doen. Maar vinden ouders dat ook?

11 Vroeghulp kan veel beter

De instanties die jonge kinderen met een ontwikkelingsachterstand helpen, laten steken vallen. Dat zeggen twee deskundigen en een ouder.

12 Vakantiekiekjes

Van Mahafarin (gele klas) in de dierenboerderij tot Lieke (textielwerkplaats) op de veerboot.

16 Christiaan Kuiper loopt stage op de werkpleerplaats

'Het is de kunst om als begeleider met "de handen op de rug" te werken.'

En verder

4 Korte berichten

14 Zomer

Van de redactie

Bewaar dit exemplaar van *Smeedwerk* goed, want u heeft een *collectors item* in handen! Dit is namelijk het allerlaatste nummer. De reden om te stoppen is simpel: de kosten voor zo'n professioneel blad zijn voor Ilmarinen te hoog. Het uitgangspunt was dat een hoofdredacteur van een extern communicatiebureau in het begin veel artikelen voor *Smeedwerk* zou schrijven en dat medewerkers van Ilmarinen gaandeweg meer stukken zouden leveren. Dat is niet gelukt. Er zijn te weinig medewerkers die bijdragen kunnen leveren. En dus is *Smeedwerk* nog steeds voor 90 procent aangewezen op een relatief dure hoofdredacteur van buiten.

Een nieuw en eenvoudig informatieblad zal er echter zeker komen. Hoe dit blad eruit zal zien en wat de verschijningsfrequentie wordt, is op dit moment nog niet duidelijk. Jammer dat *Smeedwerk* stopt? Zeker, omdat we veel positieve reacties hebben gehad. Wél hoorden we van verschillende kanten: zo'n mooi blad is vast heel duur. Kan dat geld niet beter ergens anders aan worden besteed? En die opmerking is natuurlijk wel terecht.

COLOFON

Smeedwerk is het magazine van Ilmarinen, een centrum op antroposofische grondslag voor zorg, begeleiding en wonen van kinderen en volwassenen met een verstandelijke of meevoudige handicap. Het blad verschijnt drie tot vier keer per jaar en is bestemd voor relaties en medewerkers maar vooral voor de ouders van bewoners en deelnemers van Ilmarinen.

BLADFORMULE
Alex van Schooten

REDACTIE
Alex van Schooten (hoofd- en eindredactie),
Jurrien Mulder, Geeske de Boer, Gwen Winkel,
Mariëlle Booy

REDACTIE-ADRES

Ilmarinen
t.a.v. Jurrien Mulder
Kornalijnlaan 3
9743 JK Groningen
tel: 050 - 577 33 20
E-mail: Ilmarinen@ilmarinen.nl
t.a.v. redactie *Smeedwerk*

FOTOGRAFIE

Antoinette Borchert, Jurrien Mulder,
Mariëlle Booy

VORMGEVING

Arjan Grooten, buro Klaas Huizenga

COVERFOTO

Jeroen en begeleidster Margo van Houten
op de kinderboerderij bij Ilmarinen

'De keuze voor Ilmarinen was gauw gemaakt'

Door Gwen Winkel • Foto: Antoinette Borchert

René, Pauline en Eline

Eline en René van Astenrode over hun dochter Pauline die sinds kort naar Ilmarinen gaat. Pauline zit sinds januari in de roze klas en ontwikkelt zich volgens haar ouders heel goed.

Wie is Pauline?

Eline: 'Pauline is een mooi, lief en aanhankelijk meisje van vijf jaar. Ze is altijd vrolijk en opgewekt.'

René: 'Ze houdt erg van de natuur en kan zich prima vermaken met stokjes en blaadjes.'

Eline: 'Ze houdt er ook van om boekjes te lezen, muziek te luisteren, te kleuren en te schommelen. Sinds kort vindt ze het heel leuk om op Ilmarinen van de glijbaan te gaan.'

René: 'Ook tekenfilms ziet ze graag. Ze lijkt vooral de hoge kinderstemmetjes erg grappig te vinden.'

Wanneer werd duidelijk dat jullie kind een beetje anders is?

Eline: 'Pauline werd geboren na een prima verlopen zwangerschap. Maar na een paar maanden merkten we dat je moeilijk contact met haar kon krijgen. Het werd ook steeds duidelijker dat ze achterliep in haar ontwikkeling.'

René: 'In eerste instantie denk je: een laatbloeier en we geven haar de tijd om te ontwikkelen. Maar na een aantal onderzoeken bleek dat Pauline een stoornis heeft binnen het autistisch spectrum.'

Wat betekent dit voor jullie?

René: 'Je stelt de toekomstverwachtingen voor je kind constant bij.'

Eline: 'Ik bekijk het van dag tot dag en accepteer haar zoals ze is. Als zij gelukkig is in haar eigen wereld dan ben ik het ook. Ik probeer dan ook om zoveel mogelijk dingen met haar te doen waar zij plezier uithaalt.'

Hoe zijn jullie bij Ilmarinen terecht gekomen?

Eline: 'We raakten bekend met de antroposofie doordat de kinderen van familie naar de Vrije School gingen. Daar hoorden we enthousiaste verhalen over.'

René: 'Pauline hebben we daarom ingeschreven bij de Vrije School in Assen. Toen duidelijk werd dat ze niet naar een "gewone" school kon, zijn we aanvankelijk doorverwezen naar een medisch kinderdagverblijf in Haren. Daar is ze vier maanden geweest, maar het bleek uiteindelijk geen geschikte plek. We werden vervolgens doorverwezen naar een kinderdagcentrum. Zo kwamen we terecht bij Ilmarinen.'

Eline: 'De sfeer bij de eerste kennismaking was heel plezierig en je merkte aan Pauline dat ze zich op haar gemak voelde. Dan is de keuze gauw gemaakt.'

Hoe gaat het nu met Pauline?

René: 'Ze is nog maar kort op Ilmarinen, maar we merkten al snel vooruitgang in haar ontwikkeling. Ze maakt meer contact en is ondernemender.'

Eline: 'Ze organiseren in de roze klas veel activiteiten. Ook houden ze rekening met wat Pauline leuk vindt. Als ze even alleen in de klas wil spelen omdat de drukte haar te veel wordt, dan kan dat.'

René: 'Door het communicatieschriftje word je dagelijks goed op de hoogte gehouden van Paulines doen en laten. Het is altijd leuk en positief en dat is als ouder erg fijn om te lezen.'

Tips

Op zoek naar handige websites, informatieve brochures en boeken? Dan hebben we een aantal tips voor u.

Op www.bosk.nl vindt u allerlei tweedehands artikelen, zoals driewielers, tandems, rolstoelen, speelgoed en stoelen.

Op www.vrijbuiten.nl kunt u kinderstoelen kopen die makkelijk mee te nemen zijn op vakantie. De stoelen van Vrijbuiten zijn ook geschikt voor wat grotere kinderen.

Zoekt u speelgoed waarmee uw kind spelenderwijs leert en gestimuleerd wordt beide handen te gebruiken? Kijk dan op www.toys42hands.nl

Alles over het maken van antroposofische poppen en de seizoenetafel is te vinden op www.nielsholgersson.nl. Kijk ook eens op www.seizoentafels.nl en www.dewitteengel.nl

De website www.antrovista.com is een handige gids over de antroposofie in Nederland.

Het Centrum Sociale Gezondheidszorg (CSG) geeft brochures uit onder de naam *Gezichtspunten*. In deze brochures vindt u informatie over gezondheid, ziekte en preventie. De folders zijn te bestellen op www.gezichtspunten.nl

Ouders op hun plek van Chiel Egberts is een sociaalagogisch hand- en studieboek over de driehoeksverhouding tussen kind, ouders en hulpverlener, met speciale aandacht voor kinderen met chronische beperkingen (ISBN: 978 90 7783 435 0).

Boekentip

Het boek *Verhalen van autisme* bevat dertien levendige verhalen van en over mensen met Autisme Spectrum Stoornissen. Het illustreert hoe mensen met autisme leven en hoe antroposofisch geïnspireerde zorg hen daarin ondersteunt. Onderwerpen die aan de orde komen, zijn onder andere: autisme bij kinderen en volwassenen; thuis of in een instelling wonen; leren en werken. Het boek is geschreven door M. Niemeijer en J. Hoekman en is verschenen bij Van Gorcum (ISBN: 9789023243694).

Lezing over autisme

Verschillende kinderen van Ilmarinen hebben een Autisme Spectrum Stoornis (ASS). De term 'spectrum' geeft aan dat het niet om een helder en eenduidig beeld gaat, maar dat er een grote verscheidenheid aan verschijningsvormen is. Dit betekent dat er niet één specifieke benadering is, maar dat er telkens gekeken moet worden naar wat een bepaald kind met deze specifieke problematiek van ons vraagt.

Extra ondersteuning is dan ook zeer welkom. Daarom heeft Marijke Bijloo onlangs een lezing aan medewerkers van Ilmarinen gegeven over autisme - specifiek vanuit de heilpedagogiek. Marijke is GZ-psycholoog en werkt bij de polikliniek voor kinder- en jeugdpsychiatrie Twee Stromen in Zutphen. Ze is verbonden aan diverse opleidingen en heeft verschillende artikelen gepubliceerd over dit onderwerp.

Ze begon haar lezing op 11 april met een uitleg over het stellen van de juiste diagnose. Kern hierbij is dat het om een gedragsdiagnose gaat: aan de hand van het gedrag van een kind wordt de oorzaak van de problematiek bepaald. Dit is anders dan bijvoorbeeld bij een genetische afwijking waarbij genonderzoek tot een diagnose leidt. Omdat mensen met een verstandelijke beperking een aantal gedragingen laat zien dat overeenkomt met het gedrag van kinderen met ASS is het overigens vaak moeilijk om de juiste diagnose te stellen.

Vervolgens legde Marijke de relatie tussen de klinische diagnose en het kijken naar kinderen vanuit de heilpedagogiek. Wat vraagt het kind van ons en welke ondersteuning kunnen wij bieden? Tot slot zijn we nog praktisch aan de slag gegaan. Juist omdat de verschijningsvormen van autisme zo divers zijn, hebben we gesproken over een aantal kinderen en volwassenen van Ilmarinen. Zo konden we meteen de vertaalslag maken van de theorie naar de praktijk.

De lezing is door zo'n vijftig medewerkers bezocht en de reacties waren enthousiast. Wat Marijke vertelde, was voor hen zeer herkenbaar en gaf nieuwe inzichten en aanknopingspunten voor het begeleiden van kinderen en volwassenen. Een werkgroep in Ilmarinen gaat nu aan de slag te gaan om inzichten verder uit te werken en te verankeren in de organisatie.

Meer weten? Marijke Bijloo heeft diverse artikelen geschreven, onder andere in het boek 'Ontwikkelingsstoornissen bij kinderen; Opvoeding en behandeling in de heilpedagogie', M.H. Niemeijer, M.Gastkemper, F.H.M. Kamps (red.), Van Gorcum 1999.

Kunst in Ilmarinen

Na het kunstproject 'Stad in de zon' van vorig jaar is ook dit jaar weer een kunstproject succesvol afgerond. Thema was dit keer 'de vier jaargetijden'. Elk van de vier groepen heeft een groot vel beschilderd en versierd. De roze klas hield zich bezig met de lente, de oranje klas met de herfst, de gele klas met de zomer, en de groene klas met de winter.

Op 22 februari zijn de vier vellen bij elkaar opgehangen in de grote zaal en aan iedereen binnen Ilmarinen gepresenteerd. Een begeleider van elke klas vertelde daarbij wat zijn of haar groep precies had gedaan. Ook zijn er liedjes gezongen die bij de jaargetijden horen.

De presentatie van het kunstproject is op 29 februari herhaald voor iedereen binnen het Kinderdagcentrum. Onze vaste pianiste had hiervoor vier muziekstukken ingestudeerd die bij de verschillende jaargetijden passen. Zo kon je in de muziek een luchtig lentebriesje en een zware herfststorm horen.

De onderwijsgroep is alweer druk bezig om het programma voor het komende schooljaar samen te stellen. Er zal zeker weer ruimte zijn voor een kunstproject.

Leuke dingen in de vakantie

De werkgroep zomeractiviteiten heeft weer een leuk programma gemaakt voor de komende maanden. In de periode van 27 juni tot en met 22 augustus zullen op elke vrijdag leuke dingen worden georganiseerd. Zo zijn er, net als vorig jaar, diverse uitstapjes zoals een rondvaart door Groningen of een huifkartocht. Ook gaan we weer gezellig in de tuin barbecuen. De ouders worden dit jaar meer betrokken bij de activiteiten dan afgelopen jaar. Zo worden zij op 4 juli uitgenodigd om samen met de bewoners en medewerkers iets leuks te doen.

Op het kinderdagcentrum is een vakantiecommissie bezig met het opstellen van een vakantieprogramma. Succesnummers van vorig jaar worden zeker herhaald, zoals het huren van een luchtkussen, de speurtocht, en de gezamenlijke picknick. In de werkplaatsen wordt gewoon doorgewerkt. Maar de bewoners hebben wel de vrijheid om stage te lopen op een andere werkplek.

KDC-begeleidster Elsbeth schept mee met Tim uit de oranje klas

Mooie spulletjes uit de textielwerkplaats te koop

Wist u wel dat u de spullen kunt kopen die we in de textielwerkplaats maken? Wij hebben bijvoorbeeld kussens, notitieboekjes met een vilten omslag, vilten sieraden, tassen en babydekentjes. Al deze artikelen zijn gemaakt door onze deelnemers. Overigens kunnen we ook dingen op bestelling maken. Dus als u een idee heeft, kom gerust eens langs. Daarnaast verkopen we wol van verschillende schapenrassen. Die kunt u gebruiken om te vilten of om bijvoorbeeld poppen en dekbedden mee te vullen. Heeft u belangstelling of wilt u zomaar eens een kijkje nemen op de textielwerkplaats? U kunt op elk moment van de dag bij ons binnenlopen. Alleen tijdens de middagpauze van twaalf tot twee zijn we gesloten.

Wat is uitwendige therapie?

En hoe passen we dit toe op Ilmarinen?

In deze rubriek maken we mede aan de hand van voorbeelden duidelijk wat onze aanpak is.

Een groot houten bad. Dat is het eerste wat je ziet als je de behandelkamer van antroposofisch verpleegkundige José Boksebel in Ilmarinen binnenkomt. Aan de wand achter het bad hangt een medicijnkastje met daarin de oliën en zalven die José gebruikt als ze uitwendige therapie geeft. Het bijzondere van deze therapie is dat de medicinale zalf of olie – meestal is deze van plantaardige afkomst – via de huid wordt toegediend. Dit kan op drie manieren: via ritmisch inwrijven, badtherapie of met wikkels en kompressen.

Of een kind voor deze vorm van therapie in aanmerking komt, wordt bepaald tijdens het overleg dat de therapeuten van Ilmarinen, de arts en begeleiders regelmatig met elkaar voeren. Nadat ze een diagnose hebben gesteld, bepalen ze hoe de jongen of het meisje het beste kan worden behandeld. Dat kan uitwendige therapie zijn maar misschien dat bijvoorbeeld muziektherapie, fysiotherapie of kunstzinnige therapie beter is. Overigens wordt altijd eerst toestemming van de ouders gevraagd voordat een therapie begint.

Uitwendige therapie kan voor allerlei problemen worden ingezet zoals dwangmatig gedrag, een moeilijke stoelgang en slecht slapen. Aan dat laatste kan je iets doen door het kind te behandelen met kalmerende kruiden zoals lavendel en valeriana. Maar ook rozemarijn, dat opwekkend is, kan helpen. Wrijf je het kind 's ochtends in met een olie op basis van dit kruid, dan wordt het goed wakker waardoor het avonds weer beter inslaapt.

Je schenkt warmte aan een kind

Koperzalf

Een ander probleem dat bij veel kinderen van Ilmarinen voorkomt, is het hebben van koude ledematen. Doordat kinderen in rolstoelen veel minder bewegen dan 'gewone' kinderen hebben ze vaak last van koude handen, armen, benen en voeten. Door een inwrijving met koperzalf kan José ervoor zorgen dat iemand warmer wordt en zich daardoor prettiger voelt of minder snel ziek wordt.

De vorm van uitwendige therapie die het meest wordt gebruikt, is ritmisch inwrijven. Het kind wordt met rustige, ritmische bewegingen in de richting van het hart ingewreven. Eerst de rug, dan de armen, borst en buik, en tot slot de benen en voeten. Na deze behandeling ligt het kind een half uur te rusten. In de meeste gevallen wordt deze behandeling twaalf keer, één of twee keer in de week, aangeboden.

José Boksebel aan het werk

Bij een badtherapie voegt José een olie met een rustgevend kruid aan het water toe. Het kind ligt zo'n twintig minuten in bad en rust daarna uit op bed. Net als het ritmisch inwrijven, wordt deze behandeling ongeveer twaalf keer aangeboden.

Ook werkt José met kompressen en wikkels. Ze drenkt dan een doek in een kruidenaftreksel en legt het vervolgens op een lichaamsdeel. Een variant op deze wikkels zijn de olie- en zalflappen: lapjes katoen die zijn ingesmeerd met een medicamenteuze substantie. De behandeling met wikkels, kompressen en lappen moet dagelijks gebeuren. Omdat José niet elke dag op Ilmarinen werkt, zijn het daarom meestal de groepsleiders die deze behandelingen geven.

Heeft uitwendige therapie werkelijk effect? Ja, stelt José resoluut. Met deze therapie schenk je volgens de antroposofie warmte aan een kind waardoor het 'ik' makkelijker in het lichaam kan komen. Deze opvatting mag op niet-antroposofen overkomen als abracadabra, feit is dat kinderen zich na de therapie prettiger voelen. Zo helpt het jongens en meisjes om beter te slapen en anderen eten en drinken beter. Ook vermindert de dwangmatigheid: kinderen worden rustiger of uiten zich juist meer. En kinderen in rolstoelen hebben minder last van kou en kunnen zich beter ontspannen.

'Ik ben al gauw twee tot drie weken voor een kind bezig'

Maximaal adequate meubels

Door Bert Platzer • Foto: Antoinette Borchert

**Ilmarinen werkt samen met tal van instellingen en deskundigen.
In deze rubriek telkens aandacht voor één zo'n organisatie of professional.
Dit keer meubelmaker Rende Zoutewelle.**

Soms is hij een half jaar lang niet op Ilmarinen en soms is hij er wel vier of vijf keer in een maand. Want veel van de aangepaste bedden, stoelen, tafels en andere voornamelijk houten meubels van Ilmarinen, worden gemaakt bij Houtatelier Rende Zoutewelle, een eenmansbedrijf in het Noord-Groningense Warfhuizen. 'Toen ik net even in de papieren zat te kijken, vond ik de offerte voor het allereerste meubel dat ik voor Ilmarinen heb gemaakt', vertelt Rende. 'Dat was in 1990.'

Rende maakt niet alleen nieuwe meubels; hij past ook vaak meubels aan die hij eerder bouwde, zodat ze optimaal functioneren voor nieuwe gebruikers. 'Ik ben nu bijvoorbeeld bezig met een bed voor een meisje dat daar vrijwel permanent in ligt', zegt Rende. 'Het bed moet door de deur van de rustruimte in de oranje klas naar de groepsruimte kunnen, dus ben ik nu bezig om dat bed wat smaller te maken.'

Als Rende wordt benaderd om een nieuw meubelstuk te maken, overlegt hij eerst met één van de groepsleiders en soms ook met één van de therapeuten of ouders. Gezamenlijk kijken ze dan aan welke eisen bijvoorbeeld een stoel moet voldoen. 'En ik kijk natuurlijk zelf wat de behoefte van het kind is. Ik geloof dat ik in die twintig jaar nog nooit iets heb gemaakt zonder dat ik eerst het kind heb gezien. Ik ben al gauw twee, drie weken voor een kind bezig. Dan is het ook deel van het bouwproces dat je een beeld van het kind hebt voor wie je iets maakt.'

Maatwerk

Ook let Rende daarbij op het antroposofische karakter van de meubels. 'Niet dat het allemaal letterlijk de hoeken en maten zijn zoals die door Rudolf Steiner zijn bepaald. Maar één van de dingen is dat je zo weinig mogelijk scherpe en haakse hoeken hebt en liever een paar knikken gebruikt dan een boog. Voor de sfeer in een ruimte is het ook heel bepalend of je natuurlijke materialen gebruikt of er schoolmeubilair in zet.'

Maar maakt het de kinderen ook wat uit? 'Natuurlijk', zegt Rende. 'Er gaat in die kinderen veel meer om dan dat je op het eerste gezicht ziet. Sommige kinderen uiten zich wat moeilijk, maar dat wil niet zeggen dat ze dingen niet waarnemen of ervaren.'

Met zijn maatwerk ziet Rende een parallel met de individuele aanpak van Ilmarinen, die Rende 'hartverwarmend' noemt. 'Dat zit heel duidelijk op één lijn met hoe ik werk. Als ik een bed of stoel voor een kind maak, denk ik niet: daar gaat er weer één. Ik maak het speciaal voor dat kind en het ene kind is het andere niet. Bij opdrachten voor veel zorgverzekeraars krijg ik vaak te maken met een door mij gehate term: *minimaal adequaat*. Als iets maar minimaal adequaat is, is het goed genoeg. Daar word ik dan eigenlijk toe gedwongen, maar dat lap ik aan mijn laars. Als ik dat niet zou doen, zou ik het plezier in mijn werk verliezen.'

Een dag op de werkpleerplaats

Door Mariëlle Booy (tekst en foto's)

In de werkpleerplaats (WLP) wordt aan jongvolwassenen een grote verscheidenheid aan werkzaamheden aangeboden zoals het bakken van brood en het maken van kaarsen. Zo leren de deelnemers wat werken is en wordt duidelijk welk werk het beste bij hen past. Daarna gaat vrijwel iedereen binnen Ilmarinen echt aan de slag in bijvoorbeeld de linnenkamer of de textielwerkplaats.

In de WLP werken op dit moment de deelnemers Tessel, Rutger, Randy, Marnix, Roeland, Tanja, Jade, Jeroen, Anneke en Brayen. Ook Emma, die nog in de groene klas zit, loopt drie dagen stage op de WLP. De vaste begeleiders zijn Inge, Margo, Carolien, Anh Tam en de stagiaires Gloria, Marleen, Alie en Christiaan (zie ook het interview met hem op blz. 16). En dan is er nog Suzanna; zij is de zorgassistent voor de werkpleaatsen.

De jarige Rutger staat op de stoel en wordt toegezongen

9:00 uur

Deze vrijdag is het een bijzondere dag op de werkpleerplaats: Rutger is jarig. Hij is twintig geworden en dat moet natuurlijk gevierd worden. Daarom is de ruimte is helemaal versierd met slingers. Er zijn op dit moment twee deelnemers aanwezig: Brayen en Jeroen. De eerste loopt wat rond, lacht en gilt af en toe. Ook Jeroen is in een vrolijke bui; hij staat bij de tuindeur te kijken naar de mensen die binnenkomen. Begeleider Anh Tam schenkt drinken in en nodigt iedereen uit om aan tafel te gaan zitten. Vandaag zijn er twee stagiaires op de WLP: Alie en Gloria.

Deelnemer Jeroen pakt een foto van de kinderboerderij vlakbij Ilmarinen waar sinds dit voorjaar een paar deelnemers werken. Jeroen wijst naar de foto en het is duidelijk dat hij daar graag gaat werken. Maar helaas. Omdat het vrijdag is, wordt

er nooit gewerkt op de kinderboerderij. Begeleider Inge komt via de tuindeur binnen en samen met Anh Tam bespreekt ze de dagindeling.

Marnix en Tanja wonen op Ilmarinen en komen samen binnen. Kort daarna arriveren ook de deelnemers Rutger en Tessel. Rutger straalt helemaal als hij de slingers ziet en ook de anderen lachen.

9:30 uur

Het is tijd voor de dagopening en dus gaat iedereen naar de textielwerkplaats. Ook de deelnemers en begeleiders van de linnenkamer, de keuken en de textielwerkplaats hebben zich daar inmiddels verzameld. Iedereen neemt plaats in de kring. Nadat Rutger geconcentreerd de kaars heeft aangestoken zegt hij samen met Anh Tam een spreuk. Omdat het bijna Pinksteren is, wordt er ook nog een speciaal lied gezongen.

Dan mag Rutger op de stoel staan en wordt hij toegezongen. Hij vindt dat zo spannend dat hij de kring niet durft rond te kijken. Maar nadat de groep een heleboel keer 'Hiep hiep hoera' heeft gezegd, kan er wel een glimlach vanaf. Daarna is de opening voorbij en gaat iedereen terug naar z'n eigen werkplek.

10:00 uur

Begeleider Anh Tam gaat met de deelnemers Tanja en Jeroen boodschappen doen. Ondertussen maakt Alie samen met Tessel, Marnix en Brayen met deksels van schoendozen en knickers een bijzonder schilderij. Zorgassistent Suzanna komt binnen en feliciteert Rutger; hij wordt er wat verlegen van. Hierna gaat hij geconcentreerd de broden snijden met de machine.

10:30 uur

Randy komt binnen; zijn werkdag begint altijd om half elf. Hij heeft een hippe zonnebril op en moet lachen om het compliment dat stagiaire Gloria hem geeft. Het is nu tijd voor het feest. Iedereen gaat aan tafel zitten en de kaars wordt aangestoken. Rutger heeft zijn keukencollega's Henk, Rob en Sita uitgenodigd en na het zingen krijgt hij cadeautjes van zijn collega's van de WLP. Trots laat hij alles aan iedereen zien: een oranje voetbalshirt, nieuwe werkschoenen, een mok, een lekker geurtje dat ook iedereen even moet ruiken.

De gezamenlijke lunch om twaalf uur

Jeroen en begeleider Anh Tam gaan met de etenskar langs de woonhuizen

Rutger maakt de kaars uit met zijn waterpistool en vindt dat erg grappig

Het leukst is nog wel het waterpistool dat meteen uitgeprobeerd moet worden. Iedereen wordt even natgespoten. Henk en Inge maken de traktatie klaar: ijs! Het is een gezellige boel aan tafel; er wordt veel gelachen en gekletst. Rutger maakt de kaars uit met zijn waterpistool en vindt dat erg grappig.

Stagiaire Gloria maakt aantekeningen in de werkmap van Tessel

11:30 uur

In rap tempo ruimt de groep alles op. Want het feest is voorbij en er moet weer gewerkt worden. Omdat Tessel naar huis gaat, maakt stagiaire Gloria aantekeningen in de werkmap; op deze manier wordt er gecommuniceerd tussen de WLP, Kobalt (het huis waar Tessel woont, red.) en de ouders van Tessel. Tessel zit naast Gloria en geeft met opgeheven duim en een lach aan dat hij het schilderen en het ijs erg leuk vond. Ondertussen gaan Jeroen en Anh Tam met de kar langs bij de woningen. Ze brengen zuivel, brood en fruit. Rutger wast af in de keuken.

12:00 uur

Marnix houdt altijd de tijd scherp in de gaten en meldt dat het bijna twaalf uur is en dat er dan gegeten mag worden. Iedereen neemt plaats aan tafel. Jeroen en Tanja hebben zin in de lunch. Ze lachen en kunnen bijna niet wachten totdat Marnix de kaars heeft aangedaan en de spreuk is gezegd. Alie en Gloria delen het brood uit en helpen Jeroen, Brayen en Tanja met smeren. Rutger smeert zelf zijn brood.

Al gauw heeft iedereen een boterham voor zich en eet smakelijk. De sfeer aan tafel is rustig en ontspannen. Tanja legt zelfs haar hoofd op de schouder van stagiaire Gloria. Rutger eet zijn boterham met z'n handen. Wanneer Anh Tam hem vraagt vork en mes te gebruiken zegt hij lachend dat dat vandaag niet hoeft omdat het feest is.

13:00 uur

Als de maaltijd is afgelopen blaast Brayen de kaars uit. Samen met Rutger en Gloria ruimt hij vervolgens de tafel af. Inge komt terug van haar pauze. Ze stelt een groepje samen om te gaan wandelen. Marnix, Brayen, Rutger, Randy en Jeroen willen wel mee. Tanja gaat lekker op de grond zitten en zoekt naar plastic bakken om mee te spelen. Ze heeft een tevreden glimlach op haar gezicht.

14:00 uur

Het is weer tijd om aan het werk te gaan. Alie maakt lijstjes voor de schilderijen die vanmorgen zijn gemaakt. Ze krijgt hulp van Tanja, Brayen en Marnix. Jeroen en Anh Tam zijn nu aan het boekbinden. Van het zelf geschepte papier maken ze een boekje. Inge en Rutger maken ondertussen de koelkast schoon. Dat is hun vaste taak op de vrijdagmiddag.

15:00 uur

Iedereen neemt plaats aan tafel voor het sap drinken en de kaars gaat aan. Om half vier gaan de meesten weer naar huis. Marnix, Tanja en Rutger blijven langer en helpen met het opruimen. Om half vijf zit ook voor hen de werkdag er op.

Samen?

Door Alex van Schooten
Foto: Antoinette Borchert

In de woonhuizen wordt veel werk gemaakt van 'gemeenschapsvorming'. Dit betekent dat bewoners zich in het contact met anderen, bijvoorbeeld door het maken van uitstapjes en culturele avonden, sociale vaardigheden eigen maken.

Begeleiders en bewoners van woonhuis Karmijn tijdens de maaltijd

'Binnen de antroposofie zien we de gemeenschap als een mogelijkheid om jezelf te ontwikkelen. Het biedt bewoners van de woonhuizen de gelegenheid om iemand te ontmoeten die je gewoonlijk niet tegenkomt. Hierdoor ontstaan nieuwe kansen om jezelf sociale vaardigheden eigen te maken zoals geduld, luisteren en oogcontact maken.'

Dat zegt Mijntje Hennipman, Hoofd Wonen van Ilmarinen. Zij was één van de organisatoren van de ouderavond op 5 maart over 'gemeenschapsvorming' in de woonhuizen. 'Gemeenschapsvorming speelt een rol bij ieder mens,' legt Mijntje uit. 'Wij "gewone" mensen hebben vaak ook contacten buiten onze eigen relatie, gezin of vaste vrienden. Denk daarbij aan contacten op je werk, met de buurvrouw of de caissière in de supermarkt.'

De woonhuizen van Ilmarinen, die bestaan sinds september 2005, maken veel werk van gemeenschapsvorming. Zo worden er culturele activiteiten voor de bewoners aangeboden in de zaal. Ook is er midden juni een vakantie georganiseerd voor de vijf meiden van de woonhuizen. Mijntje: 'We hebben hiervoor gekozen omdat er dan gelegenheid is om echte "meidendingen" te doen. Je kunt dan denken aan een verwendag en het mooi maken van de meiden.'

Verfrissende ideeën

Eén van de deelnemers van de vakantie was Maaïke uit woonhuis Karmijn. Haar moeder Joyce Vriend vond het een prima initiatief. 'Ik sta helemaal achter de opvattingen van Mijntje over gemeenschapsvorming. Ook vind ik dat de mensen van Ilmarinen verfrissende ideeën hebben. Als ze bedenken dat het leuk is om een groep te vormen met jonge vrouwen, dan is

dat prima. Bij Ilmarinen wordt over dit soort activiteiten altijd goed nagedacht.'

Ook Joke Holtrust, pleegmoeder van Erik in woonhuis Kobalt, staat achter de ideeën van Ilmarinen: 'Erik kan in een groep veel betekenen voor de sfeer. Soms maakt hij het zonniger en soms is hij angstig en heeft hij andere mensen nodig die hem meenemen. Dat is ook waarom een gemeenschap zo goed is voor Erik: je bent verbonden met anderen.'

Dat neemt niet weg dat Joke twijfels heeft over de wijze waarop gemeenschapsvorming op Ilmarinen vorm krijgt. Ze vindt dat de visie van ouders en medewerkers van Ilmarinen over dit onderwerp niet altijd met elkaar overeenkomen. 'Er werken veel verschillende medewerkers op één dag in een woonhuis, terwijl ik zou willen dat maar een beperkt aantal mensen dat doet. Voor mij is dat een essentieel onderdeel van de gemeenschapsvorming. Maar voor Mijntje staat dat los van de activiteiten die worden georganiseerd voor verschillende groepen. Daarnaast vind ik dat het organiseren van gemeenschappelijke activiteiten weliswaar een onderdeel is van gemeenschapsvorming. Maar gemeenschapsvorming steekt dieper dan het organiseren van een vakantie voor de meiden – hoe leuk dat ook is.'

Joyce, de moeder van Maaïke, vindt dat je de medewerkers van Ilmarinen juist de ruimte moet geven om op hun manier werk te maken van gemeenschapsvorming. 'Het is de vraag of jij als ouder altijd weet wat het beste is voor je kind. De medewerkers trekken de hele dag met de kinderen op en dan is het goed wanneer je zelf een stapje terug doet. Dat doe je met "normale" kinderen die op kamers gaan net zo. Dan kan je ook niet bepalen hoe laat ze thuiskomen.'

Vroeghulp: van het kastje naar de muur?

Allerlei hulpverleners - van de arts op het consultatiebureau tot medisch specialisten en fysiotherapeuten – zijn actief op het gebied van vroeghulp. Dat is de zorg voor kinderen van 0 tot 4 jaar met een ontwikkelingsachterstand, en hun ouders. Werken de instanties in de vroeghulp goed samen en worden ouders doorverwezen naar de juiste instelling? Of moeten ze het allemaal zelf uitzoeken?

Arent Havinga, vader van Gerard (6):

'Gerard zit in de roze klas, maar krijgt op dit moment thuis les omdat hij te zwak is om naar Ilmarinen te gaan. Hij heeft HPE: een halfzijdig aangeboren hersenafwijking. We hebben daarom te maken gehad met veel instellingen en deskundigen. De meesten hebben het laten afweten. Zo kon het consultatiebureau ons helemaal niet verder helpen. Ook aan het Cerebrale Pareseteam van het UMCG (een team van hulpverleners en specialisten dat kinderen begeleid die worden geboren met zuurstofgebrek) hebben we niet veel gehad.

'Maar gelukkig zijn er instanties die wél goede hulp hebben geboden. Een voorbeeld is MEE, een organisatie die ondersteuning biedt aan mensen met een handicap. Ze doen daar goed hun best. Ook de medewerker van de gemeente die zich bezighoudt met de WVG (Wet Voorziening Gehandicapten, red.) heeft uiteindelijk van alles kunnen regelen. Al duren sommige dingen heel lang. Als je nu een rolstoel bestelt dan krijg je hem pas over een jaar. Maar dan past Gerard er al niet meer in. Inmiddels ben ik daar wel aan gewend: zodra de ene rolstoel er is, vragen we de volgende aan.'

Berna Holleboom, coördinator Integrale Vroeghulp Groningen en teamleider bij MEE Groningen:

'De organisaties op het gebied van de vroeghulp werken over het algemeen niet goed samen en ouders kunnen vaak geen wegwijs worden. Zo gebeurt het nogal eens dat het ziekenhuis een kind doorverwijst naar het medisch kleuterdagverblijf. Maar als de ouders hun kind daar aanmelden, blijkt dat het beter op z'n plek is in een kinderdagcentrum voor verstandelijk beperkte kinderen. In het ziekenhuis heeft men, kortom, vaak onvoldoende inzicht in het aanbod om een goed advies te geven.'

'Dat is één van de redenen waarom we in 2001 in Groningen zijn gestart met Integrale Vroeghulp. Dit is een samenwerkingsverband van verschillende instellingen waaronder MEE. Hulpverleners zoals een kinderrevalidatiearts, een orthopedagoog en managers van zorginstellingen zorgen ervoor dat de begeleiding van kinderen met een handicap zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd. Of daarmee alle problemen de wereld uit zijn? Nou nee. Wij doen ons best om ouders een gedegen advies te geven. Maar nog lang niet alle ouders worden door artsen en andere deskundigen doorverwezen naar Integrale Vroeghulp Groningen.'

Yvonne Caspers, ambulante heilpedagoog bij Ilmarinen:

'Ik hoor van ouders heel verschillende verhalen. Soms worden ze goed geïnformeerd als er "iets" blijkt te zijn met hun kind en worden ze doorverwezen naar extra hulp. Maar veel ouders krijgen al of niet een diagnose te horen en moeten het verder zelf uitzoeken. Uiteindelijk is het vaak de fysiotherapeut – hij of zij is degene die meestal als eerste hulpverlener het gezin binnenkomt – die de ouders erop attent maakt waar ze extra hulp kunnen krijgen.

'Een goede verklaring voor deze situatie heb ik niet. Want de verschillende hulpverleningsinstanties werken er tegenwoordig juist hard aan om de samenwerking te verbeteren. Dat heeft ertoe geleid dat de situatie beter is dan een paar jaar geleden. Maar er moet nog veel gebeuren.

'Overigens kan het Ambulant Heilpedagogisch Team van Ilmarinen op dit gebied veel betekenen voor deze jonge gezinnen. We hebben contacten met allerlei instanties en kunnen ouders specifieke adviezen geven. Het is jammer dat sommige mensen er pas heel laat achterkomen wat wij te bieden hebben.'

De zomervakantie is misschien wel de leukste tijd van het jaar. Daarom hebben we in het vorige nummer van Smeedwerk een oproep voor ouders geplaatst om vakantiefoto's van hun kind in te zenden.

Mahafarin uit de gele klas is gek op dieren. Het uitstapje met het logeerhuis naar het Stadspark in januari dit jaar vond ze dan ook prachtig.

Kris uit de gele klas en Martijn van het logeerhuis kijken hun ogen uit tijdens de rondvaart in Groningen in juni 2007.

23 september 2007: een uitstapje van verschillende klassen uit Ilmarinen. Hassan uit de roze klas is jarig en dat laat hij horen ook.

Emma (oranje klas) op de boot in Friesland tijdens een uitstapje dat in de zomer van 2006 was georganiseerd voor kinderen met een ernstige beperking en hun gezin. Ze vond het heerlijk om tegen de cliniclown aan te zitten.

Dit leverde een aantal sfeervolle plaatjes op; de allerleukste hebben we geselecteerd. We hebben dit aangevuld met kiekjes die medewerkers van Ilmarinen hebben gemaakt tijdens allerlei uitstapjes.

Pauline uit de roze klas in een Deens vakantiepark in augustus 2007. Nadat ze de kinderen op het luchtkussen goed had geobserveerd, durfde ze er zelf ook op. Bijna een uur lang heeft ze erop gesprongen.

Lieke, deelnemer textielwerkplaats, op de veerboot naar Denemarken in augustus vorig jaar. Het was voor haar de eerste keer op een boot; ze vond het heerlijk om zo met haar haren in de wind staan.

Dene uit de gele klas en Hassan uit de roze klas zijn in goede handen bij stagiaire Henrike (voor) en begeleidster Karlijn tijdens een boottocht in de zomer van vorig jaar.

Ruben Oldebeuving uit de groene klas tijdens een uitstapje vijf jaar geleden dat was georganiseerd door de epilepsiestichting. Ruben is gek op paarden en zit al sinds z'n zesde op paardrijles.

Zomer

Door: Geeske de Boer

Als de dagen niet meer langer worden, begint volgens de kalender de zomer. De zon is op het hoogste punt, de bomen staan in blad en de bloemen staan in bloei. Je kan op de seizoenentafel een groen kleed leggen en daarboven een lichtblauw kleed hangen dat de lucht voorstelt. Op de seizoenentafel kan je een zomertafereel maken met bijvoorbeeld een plaatje van een korenveld, bloemen uit het veld of de tuin, en poppetjes van allerlei dieren met hun jongen. Ook kan je een vakantietafereel maken van het bos of strand. De kinderen kunnen zelf gevonden schelpen, stenen, veren of dennenappels op de seizoenentafel neerleggen. Van het bloeiende gras kunnen ze leuke graspoppetjes maken.

Sint Jan op Ilmarinen

In Ilmarinen vieren we op 24 juni altijd het Sint-Jansfeest. Het is de afsluiting van een schooljaar en het begin van de zomer. Met Sint Jan gedenken we de geboortedag van Johannes de Doper. Ook werd rond deze datum in oude, heidense culturen het midzomerfeest gevierd. Veel kinderen krijgen op deze dag bloemen mee van huis. Sommige kinderen nemen ook hulptrouwen mee zoals hun vader, moeder, opa en oma.

Als 's ochtends de gong in Ilmarinen luidt, gaat iedereen voor een bijzondere dagopening naar de grote zaal. De meegebrachte bloemen worden eerst op de vloer gelegd en daarna gaan we aan de slag met het vlechten van bloemenkransen. Als deze

Lara uit de gele klas met een stagiaire

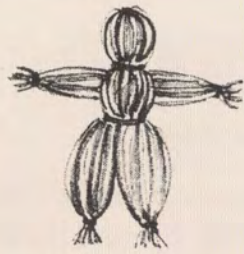

Deelnemer Jeroen met bloemenkrans

klaar zijn, loopt iedereen met de bloemenkrans op het hoofd in een vrolijke optocht naar het plein. Daar staat een orkest klaar dat verschillende Sint-Jan liedjes speelt.

Ondertussen is het Sint-Jansvuur al aangestoken. Nu mag iedereen proberen om erover heen te springen, want dit brengt geluk. De ene doet het alleen of met zijn vader of moeder en de ander wordt geholpen door twee sterke groepsleid(st)ers.

Van deze beproeving krijg je natuurlijk honger en dorst. Daarom eten we taarten die zijn meegenomen door vaders en moeders. Soms is er zelfs iemand die vlierbloesemsap heeft gemaakt. Ook worden er pannenkoeken gebakken. Als iemand dan nog honger heeft, kan hij of zij een stokbroodje maken: je wikkelt een stuk deeg om een stok en houdt het net zolang in het vuur totdat het gaar is. We sluiten de dag af met een groot zangspel waar iedereen aan meedoet.

De Kikker en de mugjes

Een dikke kikker zit in de sloot.
Met ogen kogelrond en groot.
Met bolle buik, op zijn gemak
Boven op een plumpeblad.
Maar....hij verveelt zich dood.

De vlugge mugjes, zoeme zoeme zom,
Die vliegen vrolijk om hem, om en om.
Zij lachen hem fijn uit:
"Jij gekke kikker, jij malle puit,
Wat ben jij dom, dom, dom,

Doch plotseling! Oho-hoe gek!
Opent die kikker zijn brede bek.
Roeit dan met zijn ene poot,
Weg die mooie plumpeboot,
En al die vlugge mugjes zeg,
Die schieten schichtig weg.
Vlug, vlug, in de heg!

Uit: *Bonte rijmpjes III*
van Hermien IJzerman.

Kikkers in de roze klas

Wia, juf van de roze klas, heeft in april kikkerdril uit de sloot gehaald en meegenomen naar Ilmarinen. Ze heeft in haar klas een sloottaferaal gemaakt met groene doeken, riet en leliebladeren. Op de groene doeken heeft ze een grote glazen pot met de kikkerdril neergezet.

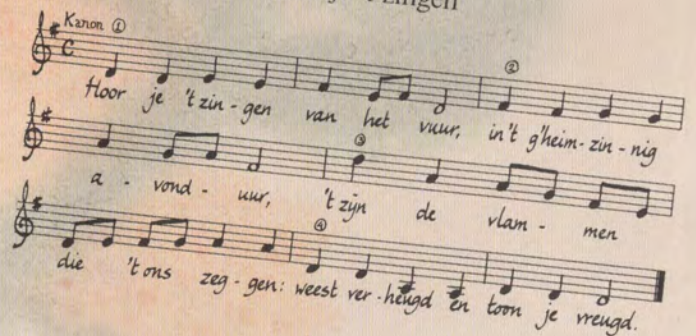
In de ochtendkring is elke dag aandacht aan de kikkers besteed door samen een boek over de natuur te bekijken. Hierin zie je hoe uit de kikkerdril kikkervisjes groeien en uiteindelijk grote kikkers worden. De kinderen keken vaak vol nieuwsgierigheid naar de pot. Ze zagen dat de kikkervisjes dikker en dikker werden en dat ze eerst achterpoten kregen, daarna voorpoten en dat ze uiteindelijk hun staartjes verloren.

Elke dag kregen de kikkervisjes een slablaadje. Dit slablaadje moest eerst met heet water overgoten worden, want dan kunnen ze het beter eten. Paulien wilde de kikkervisjes een keer haar pluchen tijgertje te eten geven. Gelukkig konden de juffies haar nog net tegenhouden, want kikkervisjes eten slablaadjes en geen tijgertjes.

In mei waren de kleine kikkertjes zo groot dat ze tegen de glazen pot omhoog probeerden te klimmen. Dus was het tijd om ze vrij te laten. Misschien komen de kinderen van de roze klas de kikkers nog eens tegen als ze een zomerwandeling langs de sloten maken.

Hoor je 't zingen

'Er is altijd rust'

Door: Bert Platzer • Foto: Antoinette Borchert

Christiaan Kuiper (25) uit Winschoten loopt sinds september stage bij Ilmarinen. Hij wilde eigenlijk het onderwijs in, maar vindt het begeleiden van de deelnemers op de werkpleerplaats van Ilmarinen veel leuker. 'Hier ben je veel persoonlijker bezig.'

Stagiair Christiaan begeleidt deelnemers van de werkpleerplaats in hun werkzaamheden. De kunst is om hen zoveel mogelijk zelf te laten doen en als begeleider met 'de handen op de rug' te werken, vertelt hij. 'Als iemand er heel lang over doet om iets te doen of een fout maakt, heb je de neiging om het over te nemen. Maar dat is niet de bedoeling. Het is hun dagbesteding en ik begeleid hen daarbij.'

In de werkpleerplaats kijken de deelnemers, tussen de 17 en 25 jaar oud, wat voor werk ze leuk vinden. Daarna gaan ze aan de slag in één van de werkplaatsen zoals de linnenkamer of de keuken. 'Op de werkpleerplaats (zie ook pagina 8 en 9; red.) bakken we brood voor de instelling, maken we kaarsen in een dompelmachine of kaarden we wol die net van de schapen komt. Die is wel eerst gewassen natuurlijk. Dan haal je de knoepjes eruit zodat ze er op de textielwerkplaats mooie dingen mee kunnen maken.'

Mensen verder helpen in hun ontwikkeling, dat is wat Christiaan in zijn stage aanspreekt. 'De antroposofische visie heb ik vanaf het begin interessant gevonden. Eigenlijk is het heel vanzelfsprekend om mensen aan te spreken op wat ze wél kunnen, in plaats van op hun handicap. Het is ook heel dankbaar werk. Ik heb elke dag wel een moment dat ik merk dat ik zelf een ontwikkeling doormaak of dat een deelnemer iets nieuws leert.'

Eén fout te veel

De stage van Christiaan duurt nog tot juni. Van maandag tot en met woensdag is hij de hele dag op Ilmarinen – donderdag en vrijdag zit hij op school. Christiaan zat op de Pabo, maar bleek een toets net niet te hebben gehaald ('één fout teveel') en moest van school. Inmiddels zit hij in het laatste jaar van de driejarige mbo-opleiding Sociaal Pedagogisch Werk van het Noorderpoortcollege in Appingedam.

'Ik had van klasgenoten gehoord dat gehandicapten in dit soort instellingen met de handen in de lucht staan te schreeuwen', vertelt Christiaan. 'Ik dacht: ik zie het wel. Ik had nog nooit met verstandelijke gehandicapte mensen gewerkt of ze van dichtbij meegemaakt. Maar na de eerste week was het al vanzelfsprekend. Het is gewoon hartstikke leuk.'

Bovendien bleek Ilmarinen het tegenovergestelde van het door zijn klasgenoten geschetste beeld. 'Er is altijd rust. We hebben bijvoorbeeld geen radio in de werkplaats. De rust komt ook door de duidelijke structuur die hier geboden wordt. Toen mijn docente hier was, zei ze ook dat ze het hier zo rustig vindt. Dat was volgens haar bij andere instellingen niet altijd zo.'

'Nadat ik op school een presentatie over mijn stage had gegeven, vonden mijn klasgenoten het ook heel vanzelfsprekend om te kijken naar wat iemand wél kan. Ze vroegen zich af waarom dat op hun stage niet zo ging. Uit presentaties van klasgenoten over hun stageplekken weet ik dat dit in visies van andere instellingen weliswaar wordt genoemd, maar dat er in de praktijk niet veel mee gebeurt.'

◀ Christiaan en Brayen wegen meel voor de bereiding van deeg

